

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-336-106>

УДК 330.34:338.24:351.82:004.7:005.8

ШЕСТАКОВСЬКА Тетяна

Чернігівський інститут інформації, бізнесу і права ЗВО «МНТУ»

<https://orcid.org/0000-0002-8098-8439>shestakovska27@gmail.com

ЯРОВОЙ Тихон

Чернігівський інститут інформації, бізнесу і права ЗВО «МНТУ»

<https://orcid.org/0000-0002-7266-3829>tikhon_9563963@ukr.net

ГАВРИЛЕЧКО Юрій

Чернігівський інститут інформації, бізнесу і права ЗВО «МНТУ»

<https://orcid.org/0000-0003-1930-7638>awaken9999@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ ГРАНТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ: ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ВИКЛИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті досліджено методологічні засади управління проектами грантової діяльності, які спрямовані на забезпечення інклюзивного розвитку через реалізацію інноваційних ініціатив. Грантові програми відіграють важливу роль у стимулюванні економічного зростання, підтримці освітніх, наукових, екологічних та соціальних проєктів, що сприяють сталому розвитку та рівному доступу до можливостей. Водночас ефективне управління грантовими проєктами потребує сучасних методологічних підходів, що враховують цифрову трансформацію, інструменти стратегічного планування та ризики, пов'язані з національною безпекою. У статті розглянуто ключові технології, що застосовуються в грантовій діяльності, зокрема блокчейн для підвищення прозорості фінансування та моніторингу витрат, штучний інтелект і великі дані для оцінки ефективності проєктів та прогнозування їхнього впливу, хмарні технології для управління даними та цифрову ідентифікацію для захисту інформації та мінімізації кіберзагроз. Інноваційні підходи дозволяють оптимізувати процеси управління, забезпечити ефективне використання ресурсів і підвищити результативність грантових проєктів. Окрему увагу приділено викликам, пов'язаним із національною безпекою. Серед основних загроз виділено фінансові ризики, пов'язані з шахрайством та нецільовим використанням грантових коштів, кібербезпеку та можливі атаки на інформаційні системи грантодавців і грантоотримувачів, економічну нестабільність через залежність від зовнішнього фінансування, а також соціальні та політичні ризики, що можуть виникати внаслідок недостатньої інтеграції грантових ініціатив у державну політику. Запропоновано заходи для покращення управління грантовими проєктами, зокрема впровадження цифрових механізмів контролю та аудиту, інтеграцію міжнародних стандартів прозорості, посилення державно-приватного партнерства та розширення можливостей для участі українських організацій у міжнародних грантових програмах. Результати дослідження можуть бути корисними для державних органів, науковців, грантодавців та отримувачів грантових коштів, сприяючи розбудові ефективної системи управління грантовою діяльністю в Україні.

Ключові слова: інклюзивний розвиток, грантова діяльність, методологія, інноваційні технології, управління проектами, національна безпека.

SHESTAKOVSKA Tetyana, YAROVY Tikhon, HAVRILECHKO Yuriy

Chernihiv Institute of Information, Business and Law of the Higher Educational Institution "MNTU"

PROJECT MANAGEMENT METHODOLOGY FOR GRANT ACTIVITIES FOR INCLUSIVE DEVELOPMENT: INNOVATIVE TECHNOLOGIES AND NATIONAL SECURITY CHALLENGES

The article examines the methodological principles of grant project management aimed at ensuring inclusive development through the implementation of innovative initiatives. Grant programs play an important role in stimulating economic growth, supporting educational, scientific, environmental and social projects that contribute to sustainable development and equal access to opportunities. At the same time, effective management of grant projects requires modern methodological approaches that take into account digital transformation, strategic planning tools and risks associated with national security. The article examines key technologies used in grant activities, in particular blockchain to increase transparency of financing and monitoring of costs, artificial intelligence and big data to assess the effectiveness of projects and predict their impact, cloud technologies for data management and digital identification to protect information and minimize cyber threats. Innovative approaches allow to optimize management processes, ensure efficient use of resources and increase the effectiveness of grant projects. Special attention is paid to challenges related to national security. The main threats identified include financial risks associated with fraud and misuse of grant funds, cybersecurity and possible attacks on the information systems of grantors and grantees, economic instability due to dependence on external funding, as well as social and political risks that may arise from insufficient integration of grant initiatives into public policy. Measures are proposed to improve the management of grant projects, in particular, the implementation of digital control and audit mechanisms, the integration of international transparency standards, strengthening public-private partnerships and expanding opportunities for the participation of Ukrainian organizations in international grant programs. The results of the study may be useful for state bodies, scientists, grantors and grant recipients, contributing to the development of an effective grant management system in Ukraine.

Keywords: inclusive development, grant activities, methodology, innovative technologies, project management, national security.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В умовах сучасних економічних та соціальних викликів грантові проекти відіграють ключову роль у забезпеченні інклюзивного розвитку, стимулюванні інновацій та підтримці сталого економічного зростання. Грантове фінансування є важливим інструментом підтримки освітніх, наукових, екологічних та соціальних ініціатив, що сприяють розширенню можливостей для різних соціальних груп, розвитку регіонів та підвищенню конкурентоспроможності країни на міжнародному рівні. Водночас ефективне управління такими проектами потребує сучасних методологічних підходів, які враховують динаміку технологічного розвитку, стратегічне планування та можливі ризики, пов'язані з національною безпекою. Значний вплив на грантову діяльність мають глобальні тенденції цифрової трансформації, що передбачають активне використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема блокчейн-рішень для підвищення прозорості фінансування, штучного інтелекту для аналізу ефективності проектів, хмарних платформ для керування інформаційними потоками та цифрової ідентифікації для безпеки учасників грантових програм. Використання цих технологій дозволяє оптимізувати процеси управління грантами, мінімізувати бюрократичні бар'єри та підвищити ефективність розподілу ресурсів. Проте, попри численні переваги грантового фінансування, реалізація таких проектів супроводжується низкою викликів, що стосуються не лише фінансових і організаційних аспектів, а й питань національної безпеки. Серед основних загроз варто виділити фінансові ризики, пов'язані з можливим шахрайством та нецільовим використанням грантових коштів, загрози кібербезпеці, що можуть впливати на роботу інформаційних систем грантодавців і грантоотримувачів, а також економічну нестабільність через залежність від міжнародного фінансування. Крім того, соціальні та політичні ризики можуть виникати через недостатню інтеграцію грантових ініціатив у державну політику, що ускладнює їхню довгострокову реалізацію та масштабування.

Зважаючи на ці виклики, актуальним є дослідження методології управління грантовими проектами, що спрямовані на інклюзивний розвиток, з урахуванням новітніх цифрових технологій та безпекових аспектів. Головною метою цієї роботи є аналіз сучасних підходів до управління грантовою діяльністю, визначення ключових інноваційних технологій, що можуть підвищити ефективність реалізації таких проектів, а також ідентифікація потенційних загроз для національної безпеки та розробка рекомендацій щодо їх мінімізації. Дослідження базується на аналізі сучасних грантових програм, методологічних підходів до управління інноваційними проектами, а також стратегій цифрового розвитку, прийнятих на національному та міжнародному рівнях. Таким чином, дана стаття є важливим внеском у науковий дискурс щодо вдосконалення управління грантовими проектами в Україні, що сприятиме ефективнішому використанню міжнародного фінансування, інтеграції передових технологій у процеси реалізації проектів та зміцненню національної безпеки в умовах глобальних викликів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про зростання інтересу до методології управління грантовими проектами та їхньої ролі в інклюзивному розвитку. Зокрема, Степаненко С.В. [1] розглядає концептуальні засади управління ресурсним потенціалом у сфері агробізнесу, акцентуючи увагу на необхідності ефективного розподілу грантових коштів для підтримки інклюзивних ініціатив. Омеляненко В.А. [2] у колективній монографії досліджує механізми трансферу технологій у межах грантового фінансування, наголошуючи на важливості інноваційного підходу до управління такими проектами. Дослідження Павліхи Н.В. та співавторів [3] зосереджене на питаннях безпеки сталого розвитку регіонів, висвітлюючи ризики залежності від міжнародного грантового фінансування та необхідність посилення механізмів контролю. У свою чергу, Цепенда І.Є. та Крпельницька С.О. [4] аналізують інтерактивні підходи до управління проектами, що можуть бути використані для підвищення ефективності реалізації грантових програм. Актуальні аспекти фінансування інноваційних ініціатив через грантові програми розглядаються у публікаціях Європейського інституту інновацій і технологій [5] та стратегічному плані Horizon Europe [6], які містять рекомендації щодо інтеграції цифрових технологій у процеси управління грантовими проектами. Офіційна стратегія цифрового розвитку України [7] визначає основні напрями цифровізації інноваційної діяльності, що мають значення для оптимізації управлінських процесів у сфері грантового фінансування. Окрему увагу заслуговують методичні рекомендації для реалізації проектів програми Erasmus+ [8], які містять детальний аналіз особливостей впровадження міжнародних грантових ініціатив в Україні. Крім того, Кожина А.В. [9] у своїй монографії досліджує питання публічного управління інклюзивним розвитком, акцентуючи увагу на методологічних аспектах державної підтримки грантових проектів.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Таким чином, сучасні дослідження демонструють необхідність удосконалення методології управління грантовими проектами, зокрема шляхом цифровізації, інтеграції інноваційних технологій, посилення контролю та забезпечення відповідності національним інтересам.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження методологічних засад управління грантовими проєктами, спрямованих на інклюзивний розвиток, з урахуванням інноваційних технологій та викликів національної безпеки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Управління грантовими проєктами є складним процесом, що поєднує стратегічне планування, ефективне використання ресурсів, оцінку ризиків та контроль за реалізацією проєктів. У сучасних умовах грантове фінансування є важливим джерелом підтримки наукових, освітніх, соціальних та інноваційних ініціатив, а його ефективність залежить від застосування відповідних методологічних підходів. Управління такими проєктами базується на концепціях проєктного менеджменту, що враховують специфіку залучення фінансування з міжнародних фондів, а також інтеграцію цифрових технологій для підвищення прозорості та ефективності процесів [4].

Одним із ключових підходів до управління грантовими проєктами є модель ресурсного управління, яка забезпечує ефективний розподіл фінансових, людських та інформаційних ресурсів. Ця модель передбачає чітке визначення етапів реалізації проєкту, аналіз потреб і можливостей, формування команди та управління ризиками. Важливим аспектом цього підходу є оцінка потенційного впливу проєкту на соціально-економічний розвиток, що дозволяє підвищити ефективність грантових ініціатив та забезпечити їхню сталість [1].

Наступним важливим компонентом є методологія цифрової трансформації, що базується на впровадженні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у процеси управління грантовими проєктами. Впровадження електронних платформ для адміністрування заявок, автоматизованих систем контролю за виконанням проєктів та блокчейн-рішень для підвищення прозорості фінансування є ключовими складовими цього підходу. В умовах глобалізації та цифровізації економіки інтеграція таких технологій стає необхідною для ефективного управління грантовими ресурсами та моніторингу їхнього використання [7].

Також значної уваги заслуговує інтерактивний підхід до управління проєктами, який передбачає адаптивність та гнучкість у прийнятті рішень на різних етапах реалізації грантових ініціатив. Цей підхід базується на принципах agile-менеджменту та передбачає постійний аналіз поточного стану проєкту, своєчасне внесення коректив та залучення стейкхолдерів до процесу прийняття рішень. Важливим аспектом такого підходу є взаємодія між грантодавцями, виконавцями проєктів та цільовими групами, що дозволяє оперативно реагувати на виклики та підвищувати ефективність реалізації проєктів [4].

Сучасна методологія управління грантовими проєктами також спирається на процесний підхід, що розглядає реалізацію проєкту як послідовність взаємопов'язаних етапів – від ідентифікації проблеми та розробки концепції до впровадження проєкту та оцінки його результатів. Ключовими етапами цього підходу є формування цілей, вибір відповідного інструментарію, управління ризиками та оцінка ефективності. Особливого значення набуває механізм моніторингу та контролю за виконанням проєктів, що дозволяє оперативно виявляти недоліки та оптимізувати використання ресурсів [8].

На рівні державного управління грантовими проєктами важливу роль відіграє інституційний підхід, що передбачає розробку політик, нормативно-правового забезпечення та механізмів регулювання діяльності у сфері грантового фінансування. В Україні діють національні стратегії цифрового розвитку та інноваційної діяльності, які регламентують процеси залучення та використання грантових коштів, а також визначають пріоритети фінансування відповідно до стратегічних завдань державної політики [7].

Окремо слід розглянути мережевий підхід, який передбачає інтеграцію зусиль різних організацій, що беруть участь у реалізації грантових проєктів, включаючи державні установи, бізнес-сектор, громадські організації та міжнародні партнери. Формування міжсекторальних партнерств сприяє підвищенню ефективності використання грантових ресурсів, обміну знаннями та найкращими практиками, а також розширенню можливостей для впровадження інноваційних рішень [5].

Таким чином, методологія управління грантовими проєктами є комплексною системою, що поєднує традиційні підходи проєктного менеджменту із сучасними технологічними інструментами та механізмами регулювання. Впровадження інноваційних технологій, адаптивних стратегій управління та міжсекторальної взаємодії є ключовими факторами успішної реалізації грантових ініціатив, що сприяють інклюзивному розвитку та зміцненню економічної та соціальної стабільності.

Сучасні грантові проєкти неможливо уявити без активного використання інноваційних технологій, які сприяють підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами, прозорості процесів, моніторингу результатів та покращенню комунікації між усіма учасниками. Використання цифрових рішень дозволяє значно зменшити адміністративні витрати, пришвидшити розгляд заявок та впровадження проєктів, а також забезпечити об'єктивність у розподілі грантових коштів. Інновації у цій сфері охоплюють широкий спектр технологій, серед яких варто виділити блокчейн, штучний інтелект, великі дані, хмарні технології, цифрову ідентифікацію та автоматизовані системи управління грантовими програмами.

Однією з найперспективніших технологій, що застосовується у грантовій діяльності, є блокчейн. Ця технологія забезпечує прозорість та надійність фінансових операцій у рамках грантових програм,

унеможлиблюючи корупційні ризики та нецільове використання коштів. Використання блокчейну дозволяє створювати смарт-контракти, які автоматично виконують фінансові транзакції за чітко визначеними умовами. Це значно знижує ймовірність маніпуляцій та забезпечує ефективний контроль за витратами грантових коштів [2]. Наприклад, у міжнародних програмах, таких як Horizon Europe, блокчейн використовується для верифікації даних та обліку фінансових потоків, що мінімізує людський фактор у процесі прийняття рішень та підвищує довіру до механізмів розподілу грантів [6].

Ще однією важливою технологією є штучний інтелект (AI) та аналіз великих даних (Big Data). Завдяки алгоритмам машинного навчання можна автоматично оцінювати грантові заявки, прогнозувати ефективність реалізації проєктів та аналізувати їхній вплив на економіку та соціальну сферу. AI дозволяє швидко обробляти велику кількість інформації та виявляти закономірності, що допомагає грантодавцям ухвалювати більш обґрунтовані рішення щодо фінансування тих чи інших ініціатив. Крім того, аналіз великих даних дає можливість відстежувати тенденції у сфері грантового фінансування, виявляти пріоритетні напрями для інвестицій та оцінювати довгострокові наслідки реалізації проєктів [5].

Широке застосування у сфері грантової діяльності знаходять хмарні технології, які дозволяють зберігати, обробляти та обмінюватися інформацією в режимі реального часу. Завдяки використанню хмарних платформ учасники грантових програм можуть спільно працювати над проєктною документацією, вести фінансовий облік та звітність, комунікувати з грантодавцями та партнерами незалежно від географічного розташування. Це значно спрощує адміністрування грантових програм та сприяє міжнародній співпраці [2].

Не менш важливим напрямом цифровізації грантової діяльності є системи цифрової ідентифікації та електронного документообігу. Впровадження технологій електронного підпису, цифрових сертифікатів та систем автентифікації забезпечує надійний захист персональних даних учасників грантових програм, мінімізує ризики шахрайства та прискорює процеси подання заявок та укладення договорів. Наприклад, у межах цифрової стратегії Європейського Союзу активно розвиваються платформи електронного врядування, які дозволяють спрощувати бюрократичні процедури та автоматизувати ключові етапи управління грантовими проєктами [7].

Окрім цього, важливе значення мають автоматизовані системи управління грантовими проєктами, які допомагають координувати процеси реалізації, моніторити виконання завдань та оцінювати досягнуті результати. Такі системи дозволяють грантоотримувачам отримувати оперативний зворотний зв'язок від грантодавців, ефективніше розподіляти ресурси та відстежувати ключові показники ефективності. Наприклад, у межах програми «Еразмус+» діють спеціалізовані онлайн-платформи для управління грантовими угодами, що полегшують адміністрування проєктів та спрощують звітність [8].

Таким чином, використання інноваційних технологій у грантовій діяльності дозволяє значно підвищити ефективність управління фінансовими ресурсами, забезпечити прозорість процесів, знизити адміністративне навантаження та покращити координацію між учасниками проєктів. Інтеграція цифрових рішень, таких як блокчейн, штучний інтелект, великі дані, хмарні платформи та автоматизовані системи управління, сприяє підвищенню рівня довіри до грантових механізмів та забезпечує стійкий розвиток інноваційних ініціатив. Впровадження таких технологій у грантовій сфері є необхідною умовою для розширення міжнародного партнерства, залучення інвестицій та ефективного використання наявних ресурсів у контексті інклюзивного розвитку та цифрової трансформації економіки.

Попри численні переваги грантового фінансування, яке сприяє розвитку науки, освіти, соціальної сфери та інноваційної діяльності, воно також створює низку викликів для національної безпеки. Оскільки значна частина грантів в Україні надходить із міжнародних джерел, це може впливати на економічну, інформаційну та політичну стабільність держави. Виклики, пов'язані з грантовою діяльністю, охоплюють фінансову та кібербезпеку, залежність від міжнародного фінансування, можливе маніпулювання грантовими ресурсами для досягнення геополітичних цілей, а також ризики використання отриманих коштів у спосіб, що суперечить національним інтересам.

Одним із найсуттєвіших викликів є фінансова безпека. Нецільове використання грантових коштів, корупційні схеми та шахрайство у сфері грантової діяльності можуть призводити до втрати значних фінансових ресурсів. Окремі організації можуть подавати проєкти, що фактично не відповідають заявленим цілям, а отримані кошти спрямовувати на непрозорі чи незаконні потреби. Недостатній контроль з боку державних та міжнародних органів за використанням грантового фінансування створює ризики відтоку капіталу та фінансування структур, діяльність яких може суперечити національним інтересам [3].

Ще одним критичним аспектом є залежність від міжнародного фінансування, яка може створювати економічні ризики та виклики для державного управління. Якщо значна частина соціально важливих ініціатив фінансується через гранти, а не через державні механізми, це може знизити автономність держави у прийнятті стратегічних рішень. У випадку зміни міжнародної політики або припинення зовнішнього фінансування багато проєктів можуть залишитися незавершеними, що може призвести до соціально-економічної нестабільності [9].

Також значним викликом є інформаційна безпека, оскільки міжнародні донори часто встановлюють вимоги щодо обміну даними, звітності та відкритого доступу до інформації про отримувачів грантового

фінансування. У деяких випадках це може призвести до витоку чутливої інформації, що стосується стратегічно важливих секторів економіки, науки та оборони. Особливо актуальним є ризик потрапляння до іноземних структур конфіденційних даних про фінансові, кадрові або технічні аспекти діяльності українських установ, які реалізують грантові проекти [7].

Окрему загрозу становить кібербезпека. Використання цифрових платформ для подання заявок, адміністрування грантів та фінансових транзакцій може стати об'єктом атак з боку зловмисників, які намагаються отримати доступ до фінансових ресурсів чи критично важливої інформації. Грантові програми, що передбачають співпрацю з іноземними партнерами, можуть ставати мішенню для кібершпигунства та втручання у процеси управління грантовими ресурсами [3]. Недостатня захищеність електронних платформ та баз даних може призвести до витоку інформації або несанкціонованої модифікації даних, що в кінцевому підсумку може дискредитувати грантові механізми та знизити довіру до міжнародних фінансових програм.

Варто також враховувати соціальні виклики, які можуть виникати через нерівномірний розподіл грантових коштів між регіонами або секторами економіки. Наприклад, концентрація фінансування лише в окремих галузях може створити диспропорції у соціально-економічному розвитку та призвести до нерівності в доступі до ресурсів. Крім того, грантові програми можуть використовуватися для просування певних політичних ідей або ідеологічних концепцій, що може спричиняти суспільний розкол та дестабілізацію внутрішньополітичної ситуації [1].

Не менш важливими є політичні виклики, пов'язані з тим, що грантове фінансування може використовуватися як інструмент впливу на політичну ситуацію в країні. У деяких випадках міжнародні донори можуть встановлювати певні умови щодо підтримки тих чи інших реформ, змін у законодавстві чи управлінських рішень, що може обмежувати суверенітет держави у формуванні власної політики. Крім того, непрозоре фінансування громадських організацій або ЗМІ через грантові програми може створювати ризики політичної маніпуляції та інформаційного впливу на суспільство [3].

У відповідь на ці виклики необхідно розробити ефективні механізми контролю за використанням грантових коштів, посилити цифровий захист інформаційних систем та впровадити національні стандарти прозорості та моніторингу фінансування проектів. Зокрема, важливим є створення єдиної державної платформи для координації грантових програм, що дозволить централізовано відстежувати надходження та використання фінансування, а також підвищить рівень відкритості та підзвітності грантової діяльності.

Крім того, необхідно розробити стратегії зниження залежності від зовнішнього фінансування шляхом активізації державних програм підтримки інноваційної та соціальної діяльності, залучення внутрішніх інвесторів та створення умов для самостійного фінансування перспективних ініціатив. Також важливим є посилення кіберзахисту грантових систем, розширення використання технологій блокчейн для забезпечення прозорості фінансових операцій та розробка нормативно-правових актів, які регламентують правила використання та розподілу грантових коштів відповідно до національних інтересів [7].

Таким чином, хоча грантове фінансування відкриває широкі можливості для соціально-економічного розвитку, його реалізація пов'язана з низкою ризиків, які можуть мати негативний вплив на національну безпеку. Вирішення цих проблем потребує комплексного підходу, що включає посилення державного контролю, підвищення прозорості грантових процесів, запровадження цифрових механізмів моніторингу та формування стратегії довгострокової фінансової стійкості країни. Лише за умови ефективного управління та належного регулювання грантової діяльності можна забезпечити її безпечну та продуктивну інтеграцію в систему державного розвитку.

Для підвищення ефективності управління грантовими проектами необхідно розробити комплексні методологічні підходи, які враховуватимуть як стратегічні цілі інклюзивного розвитку, так і виклики, пов'язані з національною безпекою. Основними напрямками вдосконалення є посилення прозорості фінансування, інтеграція цифрових технологій, вдосконалення механізмів моніторингу та контролю, а також підвищення рівня координації між державними структурами, міжнародними донорами та виконавцями грантових проектів.

Першочерговим завданням є розробка національної стратегії цифрового розвитку грантової діяльності, яка має визначати ключові напрями цифровізації процесів управління грантовими програмами. Впровадження єдиної державної електронної платформи для адміністрування грантових проектів дозволить автоматизувати процес подання заявок, оцінки проектів, розподілу фінансування та моніторингу їхнього виконання. Це сприятиме зменшенню адміністративних витрат, підвищенню прозорості фінансових потоків та зниженню ризиків корупції [7].

Одним із найважливіших кроків у вдосконаленні управління грантовими проектами є посилення системи моніторингу та аудиту. Для запобігання фінансовим ризикам необхідно запровадити незалежний аудит грантових програм, використовуючи технології блокчейн для ведення реєстрів транзакцій та контролю за цільовим використанням коштів. Крім того, має бути створена система автоматичного аналізу звітності грантоотримувачів на основі алгоритмів штучного інтелекту, що дозволить оперативно виявляти невідповідності у фінансовій та операційній діяльності проектів [2].

Важливою складовою є інтеграція міжнародних стандартів управління інноваційними проектами. Врахування найкращих практик міжнародних грантових програм, таких як Horizon Europe, Erasmus+ та

Європейський інститут інновацій і технологій, дозволить адаптувати управлінські механізми до сучасних викликів і підвищити конкурентоспроможність українських грантових ініціатив на міжнародному рівні. Це також сприятиме покращенню взаємодії між українськими виконавцями проєктів та міжнародними донорами, що підвищить рівень довіри до українських грантових програм [6].

З метою забезпечення довгострокового розвитку грантових ініціатив важливо розширити механізми державно-приватного партнерства. Включення бізнесу в процеси співфінансування та спільного управління грантовими проєктами дозволить диверсифікувати джерела фінансування та зменшити залежність від міжнародних грантодавців. Крім того, така співпраця сприятиме комерціалізації результатів досліджень та технологічних розробок, що підвищить економічну ефективність грантової діяльності [5].

Окрему увагу слід приділити впровадженню механізмів захисту національної безпеки у сфері грантової діяльності. Для цього необхідно створити систему державного контролю за грантовими програмами, яка передбачатиме попередню перевірку проєктів на відповідність стратегічним інтересам країни. Це включатиме аналіз джерел фінансування, оцінку можливих загроз для економічної та інформаційної безпеки, а також контроль за використанням результатів досліджень, проведених у межах грантових програм. Крім того, слід розробити механізми захисту від кібератак та витоку конфіденційної інформації, що може використовуватися для маніпуляцій та дестабілізації ситуації в країні [3].

Важливим аспектом вдосконалення методології є формування системи навчання та підготовки кадрів для управління грантовими проєктами. В Україні необхідно створити спеціалізовані освітні програми та курси для менеджерів грантових проєктів, які будуть включати модулі з цифрових технологій, ризик-менеджменту, фінансового моніторингу та антикорупційних практик. Така підготовка сприятиме формуванню кваліфікованих кадрів, здатних ефективно управляти грантовими ініціативами та впроваджувати сучасні технологічні рішення [4].

Для підвищення ефективності реалізації грантових програм також необхідно удосконалити механізми оцінки їхнього впливу та ефективності. Це передбачає розробку інтегрованих моделей аналізу соціально-економічних результатів грантових проєктів, які враховуватимуть як кількісні, так і якісні показники. Використання великих даних та штучного інтелекту для прогнозування довгострокових ефектів грантових програм дозволить забезпечити ефективне планування та коригування стратегічних пріоритетів у сфері грантової діяльності [5].

Крім того, необхідно спростити бюрократичні процедури для отримання грантового фінансування. Надмірна складність процедур подачі заявок, тривалий процес розгляду та високі вимоги до звітності можуть стримувати участь українських організацій у міжнародних грантових програмах. Оптимізація процесів за рахунок автоматизації, цифрових платформ та стандартизації вимог дозволить значно зменшити адміністративне навантаження та залучити ширше коло учасників до грантової діяльності [8].

Таким чином, вдосконалення методології управління грантовими проєктами має базуватися на комплексному підході, що включає цифровізацію процесів, посилення моніторингу та контролю, адаптацію міжнародних стандартів, розвиток державно-приватного партнерства та підвищення рівня безпеки у сфері грантової діяльності. Впровадження цих заходів сприятиме ефективнішому використанню грантових ресурсів, підвищенню рівня довіри до грантових механізмів та забезпеченню сталого розвитку інноваційних ініціатив в Україні.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Управління грантовими проєктами для інклюзивного розвитку є важливим інструментом соціально-економічного зростання, проте його ефективність значною мірою залежить від застосування сучасних методологічних підходів та інноваційних технологій. Аналіз сучасних досліджень та практик управління грантовими ініціативами показав, що цифровізація процесів, впровадження автоматизованих систем моніторингу, використання блокчейн-технологій, штучного інтелекту та хмарних платформ значно підвищують прозорість та результативність реалізації грантових проєктів. Інтеграція цих рішень дозволяє мінімізувати бюрократичні бар'єри, оптимізувати фінансовий менеджмент та забезпечити ефективний контроль за використанням ресурсів.

Однак, попри значні переваги грантового фінансування, його реалізація супроводжується низкою викликів, зокрема загрозами фінансовій, економічній, кібернетичній та інформаційній безпеці. Надмірна залежність від міжнародного фінансування може призвести до економічної нестабільності, а відсутність дієвих механізмів контролю збільшує ризики нецільового використання коштів. Крім того, слабкий рівень кіберзахисту платформ для адміністрування грантових програм створює загрози витоку конфіденційної інформації, що може бути використана в інтересах третіх сторін.

З метою мінімізації цих ризиків запропоновано комплекс рекомендацій щодо вдосконалення методології управління грантовими проєктами. Серед них – впровадження національної стратегії цифрового розвитку грантової діяльності, посилення державного контролю за використанням грантових коштів, створення єдиної електронної платформи для координації грантових програм, розширення механізмів

державно-приватного партнерства, а також формування системи підготовки спеціалістів з управління грантовими проєктами.

Таким чином, ефективне управління грантовими проєктами потребує системного підходу, що поєднує технологічні інновації, гнучкі управлінські методи та комплексні механізми безпеки. Виконання цих заходів сприятиме підвищенню ефективності використання грантових ресурсів, забезпеченню прозорості фінансування та зменшенню загроз для національної безпеки, що дозволить створити стійку систему підтримки інклюзивного розвитку в Україні.

Література

1. Степаненко С.В. Концептуальні засади формування моделі інклюзивного управління ресурсним потенціалом суб'єктів агробізнесу. Економічний простір. 2022. № 181. с. 151–157.
2. Інновації і трансфер технологій: методи, моделі та механізми управління: колективна монографія / за ред. д.с.н. В.А. Омеляненка. Суми: Інститут стратегій інноваційного розвитку і трансферу знань. 2023. 370 с.
3. Безпека сталого розвитку регіонів та територіальних громад України на засадах інклюзивного зростання [Текст]: монографія / Наталія Володимирівна Павліха, Ірина Олександрівна Цимбалюк, Наталія Леонідівна Хомюк, Максим Володимирович Войчук, Анастасія Юріївна Савчук, Владислав Вікторович Коломечук, Сергій Миколайович Цимбалюк. Луцьк: Вежа-Друк. 2022. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22187/1/Bezpeka_stal_rozvv.pdf
4. Цепенда І.С., Крпельницька С.О. (ред.) (2021). Керівництво з управління проєктами розвитку: інтерактивний навчальний посібник. Івано-Франківськ: Видавництво "Агенти змін". URL: https://agencyzmin.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/PM_AgencyZminPNU_Book-1-%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%81%D0%BD%D1%83%D1%82%D0%BE.pdf
5. Європейський інститут інновацій і технологій (2024). Можливості фінансування та грантові програми для інноваційних проєктів. URL: <https://horizon-europe.org.ua/uk/structure/pillars/p-3/eit/>
6. Horizon Europe strategic plan 2025-2027 for research and innovation to underpin journey to a green, digital and resilient future. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_1572?fbclid=IwAR0FmAzrK7N7yestnKtFl-dGuPKO476DttwzNt90gvhqmO-J9Wd6HfuDTiU
7. Кабінет Міністрів України (2024). Стратегія цифрового розвитку інноваційної діяльності в Україні. Розпорядження № 1351-р від 23 грудня 2024 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text>
8. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти та інших організацій учасників Програми ЄС Еразмус+: координаторів та партнерів проєктів: особливості впровадження проєктів конкурсів 2021-2027 рр. в Україні підготовлено в січні 2023 р. URL: https://erasmusplus.org.ua/wp-content/uploads/2022/11/pamyatka_january_2023.pdf
9. Кожина А. В. Публічне управління інклюзивним місцевим розвитком: теорія, методологія, практика: монографія. К., Кам'янець-Подільський: НАДУ, ТОВ «Друкарня «Рута»», 2020. 452 с.

References:

1. Stepanenko, S. V. (2022). Kontseptualni zasady formuvannya modeli inkluzivnoho upravlinnia resursnym potentsialom sub"iektiv ahrobiznesu [Conceptual foundations for forming a model of inclusive resource management of agribusiness entities]. Ekonomichnyi prostor, (181), 151–157. [in Ukrainian].
2. Omelyanenko, V. A. (Ed.) (2023). Innovatsii i transfer tekhnologii: metody, modeli ta mekhanizmy upravlinnia [Innovation and technology transfer: methods, models, and management mechanisms]. Sumy: Instytut strategii innovatsiinoho rozvytku i transferu znan. [in Ukrainian].
3. Pavlikha, N. V., Tsymbaliuk, I. O., Khomiuk, N. L., Voichuk, M. V., Savchuk, A. Yu., Kolomechuk, V. V., & Tsymbaliuk, S. M. (2022). Bezpeka staloho rozvytku rehioniv ta terytorialnykh hromad Ukrainy na zasadakh inkluzivnoho zrostantia [Security of sustainable development of regions and territorial communities of Ukraine based on inclusive growth]. Lutsk: Vezha-Druk. Available at: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22187/1/Bezpeka_stal_rozvv.pdf [in Ukrainian].
4. Tsependa, I. Ye., & Kropelnyska, S. O. (Eds.) (2021). Kerivnytstvo z upravlinnia proektamy rozvytku: interaktyvnyi navchalnyi posibnyk [Project management guide: interactive textbook]. Ivano-Frankivsk: Vydavnytstvo "Ahenty Zmin". Available at: https://agencyzmin.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/PM_AgencyZminPNU_Book-1-%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%81%D0%BD%D1%83%D1%82%D0%BE.pdf [in Ukrainian].
5. European Institute of Innovation and Technology (EIT) (2024). Moshlyvosti finansuvannya ta hrantovi prohramy dlia innovatsiinykh proektiv [Funding opportunities and grant programs for innovative projects]. Available at: <https://horizon-europe.org.ua/uk/structure/pillars/p-3/eit/>
6. European Commission (2024). Horizon Europe strategic plan 2025-2027 for research and innovation to underpin journey to a green, digital and resilient future. Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_1572?fbclid=IwAR0FmAzrK7N7yestnKtFl-dGuPKO476DttwzNt90gvhqmO-J9Wd6HfuDTiU
7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024). Stratehiia tsyfrovoho rozvytku innovatsiinoi diialnosti v Ukraini [Strategy for digital development of innovation activity in Ukraine]. Rozporiadzhennia No. 1351-r vid 23 hrudnia 2024 roku. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
8. Erasmus+ Programme (2023). Metodychni rekomendatsii dlia zakladiv vyshchoi osvity ta inshykh orhanizatsii uchasykiv proektiv prohramy YeS Erasmus+: koordynatoriv ta partneriv proektiv [Guidelines for higher education institutions and other organizations participating in the EU Erasmus+ Programme projects: coordinators and partners]. Available at: https://erasmusplus.org.ua/wp-content/uploads/2022/11/pamyatka_january_2023.pdf [in Ukrainian].
9. Kozhyna, A. V. (2020). Publichne upravlinnia inkluzivnym mistsevym rozvytkom: teoriia, metodolohiia, praktyka [Public governance of inclusive local development: theory, methodology, practice]. Kyiv, Kamianets-Podilskyi: NADU, TOV "Drukarnia Ruta". [in Ukrainian].